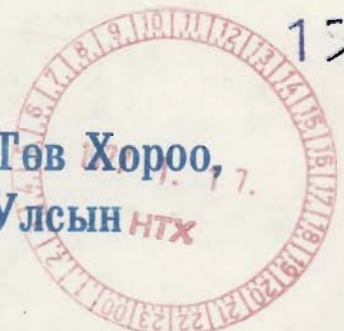

Монгол Ардын Хувьсгалт Намын Төв Хороо,
Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын НТХ
Сайд нарын Зөвлөлийн
ТОГТООЛ

1977 оны I дүгээр
сарын 6-ны өдөр

Дугаар 5

Улаанбаатар
хот

Мал эмнэлгийн албаны ажилг сайжруу-
лах зарим арга хэмжээний тухай

Манай улсын эдийн засгийн гол салбар мал аж ахуйг хөгжүүлэх талаар нам, засгаас авч хэрэгжүүлсэн олон чухал арга хэмжээний үр дүнд мал эмнэлгийн албан хөгжин, материаллаг бааз нь жилээс жилд бэхжин байна. Мал эмнэлгийн байгууллагын материаллаг баазыг бэхжүүлэх, мэргэжилтэй боловсон хүчин бэлтгэх ажилд Зөвлөлт Холбоот Улс болон бусад социалист орон ихээхэн туслалж үзүүлж байна.

Хөдөө аж ахуйн нэгдэл, сангийн аж ахуй бүрийг малын их эмчийн тасагтай, бригад, ферм бүрийг бага эмчийн салбартай болгон, онокомбинат, мал эмнэлгийн бактери-шинжилгээний лаборатори, сум дундын оношлох кабинетыг байгуулан орчин үеийн багаж төхөөрөмжөөр тоноглов. Мал сүргийг элдэв өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эмчлэн эрүүлжүүлэх талаар авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний дүнд мильсан, цэцэг, годрон, шүлхий, цээж, сүрьеэ зэрэг өвчнийг үндсэнд нь устгасны дээр сүүлийн жилүүдэд тус улсын нутагт гарсан зарим гоц халдварт өвчнөөс мал сүргийг амжилттай сэргийлж чадлаа.

1971-1975 онд улсын хүч хөрөнгөөр эмчилгээ-төхөөрөлийн 500 цэг байгуулсан нь мал аж ахуйн бүх бригад, фермын 50 гаруй хувийг хамран үйлчилж, малын зүй бус хорогдлыг багасгах, эмчилгээний үр дүнг дээшлүүлэхэд ихээхэн ач холбогдолтой болов.

Гэвч мал сүргийг эрүүлжүүлэх талаар зохиом байгаа ажил нь мал аж ахуйн нөхөн үйлдвэрлэлийг сайжруулах одоогийн шаардлагыг бүрэн хангаж чадажгүй байна.

Бэлчээрийн мал аж ахуйг эрхлэх арга технологийг сайжруулах, мал эмнэлгийн үйлчилгээг далайцай зохиох, зоо-мал эмнэлгийн нэгдмэл арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх, мал эмнэлгийн албаны дүрмийн шаардлагыг биелүүлэх явдалд орон нутгийн нам, улс, хөдөө аж ахуйн байгууллагаас тавих анхаарал, санаачилга сул байна.

Орон нутгийн нам, улс, хөдөө аж ахуйн байгууллагын зарим удирдах хүмүүс, мал аж ахуйн мэргэжилтэн нар малын халцваргүй өвчин үүсэх байгаа шалтгааныг илрүүлэн тодорхой дүгнэлт хийж зохих төмөр явуулахгүй, түүнийг зайлшгүй байх зүйл мэтээр үзэх буруу хандлага арилаагүй байна. Энэ нь харцалта, маллагаа, тэмээллэгийн муугаас мал хорогдуулж байгаа дутагдлыг халхавчлан малын үхлийг өвчин рүү түлэх боломж олгож байна.

Мал эмнэлгийн байгууллагын ажилд байнгын хяналт тавьж, мэргэжлийн болон зохион байгуулалтын тодорхой удирдлагаар хангах, малын эмч нарын ажлын хариуцлагыг дээшлүүлэх, мал сүргийг элдэв өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх ажлын чанарыг сайжруулах талаар Хөдөө аж ахуйн яамнаас зохиож байгаа ажилд нонтой дутагдал оршиж байна.

Мал аж ахуйн материал-техникийн баазын бэхжилт, мэргэжилтэй боловсон хүчний хангамж нь элдэв өвчнөөр мал хорогдох, хээл хаях, сувайрах зэрэг шалтгаанаар улс ардын аж ахуйд учруулж байгаа үлэмж хохирлыг арилгах, мал эмнэлгийн арга хэмжээг үр бүтээлтэй явуулж мал сүргийг эрүүлжүүлэх бодит нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Малын эмч, мал аж ахуйн мэргэжилтэн, малчдын улс төр, хөдөлмөрийн идэвхийг өрнүүлэн, мал сүргийг элдэв өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, мал эмнэлэг-архун цэвэр, эрүүл ахуйн арга хэмжээг мал аж ахуйн бригад, ферм, суурьт нэвтрүүлж хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, мал аж ахуйн тогтвортой өсөлтийг хангах, бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг хэлбэрэлтгүй нэмэгдүүлэн, чанарыг сайжруулах явдал одоо үеийн чухал зорилт болж байна.

МАХН-ын ХҮП их хурал, Намын Төв Хорооны II бүгд хурлаас мал эмнэлгийн албаны ажлыг сайжруулах талаар дэвшүүлсэн зорилтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор МАХН-ын Төв Хороо, БНМАУ-ын Сайд нарын Зөвлөлөөс ТОГТООХ нь:

1. Мал сүрэгт дээд зэргийн тарга хүч авахуулж, жилийн аль ч улиралд хариулга, маллагааг сайн байлгах чадвал элдэв өвчнөөр мал хорогдох явдлыг эрс багасгах бүрэн боломжтойг үндэслэн, энх сүрэгтний хөдөлгөөнийг өрнүүлж, мал маллагааны арга ажиллагааг жигд сайжруулахад онцгой анхаарч ажиллахыг нам, улс, хөдөө аж ахуйн байгууллага, мал аж ахуйн мэргэжилтэн нарт үүрэг болгосугай.

2. Мал сүргийг элдэв өвчнөөс эрүүлжүүлэх талаар VI таван жилд дор дурдсан зорилт тавьж ажилласугай:

а/мал эмбэлэг-ариун цэвэр, эрүүл ахуйн шаардлагыг мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн өдөр тутмын ажиллагаанд туунштай нэвтрүүлэн элдэв өвчин гарахаас урьдчилан сэргийлж, том мал, төлийн хорогдлыг багасгах, сайн чанарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх бололцоо нөхцөлийг хангах;

б/мал сүргийг ям, арьсны гуур, хамуу, сохор догол, шөвөг яр, хулгана яр өвчнөөс үндсэнд нь эрүүлжүүлэх;

в/малын хээл хаялг, сувайралтад нөлөөлж байгаа халдварт, паразиттах өвчний тархалтыг судалж тэмцэх оновчтой арга хэмжээг боловсруулан хэрэгжүүлэх;

г/урьдчилан сэргийлэх тарилга өргөн хэрэглэх замаар малын бруцеллез өвчинтэй тэмцэх ажлыг улам эрчимтэй зохиох;

д/малын брадзот, дотрын халдварт хордлого, цусан халдварт, эргүү, цагаан хорхой өвчний гаралтыг жил дараалан тогтвортой бууруулах;

е/хөдөө аж ахуйн нэгдэл, сангийн аж ахуйн эмчилгээ-тээвэрийн цэгийн хүчин чадлыг дүүрэн ашиглан, өвчтэй малыг эм-

чилж тэлээх ажлын чанарыг сайжруулах замаар халдваргүй өвчнөөр мал хорогдох явдлыг VI таван жилд 1971-1975 оны жилийн дундаж хэмжээнээс 30-аас доошгүй хувиар багасгай.

3. БНМАУ-ын мал эмнэлгийн албаны нэгдсэн систем бий болгохын тулд улсын мал эмнэлгийн албаны одоогийн зохион байгуулалтад дор дурдсан өөрчлөлт оруулан, улсын хэмжээнд мал эмнэлгийн байгууллагыг нэгдсэн удирдлагаар ханган, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавьж байх үүргийг Хөдөө аж ахуйн яаманд хариуцуулсугай:

а/хөдөө аж ахуйн нэгдлийн мал аж ахуйн бригадын малын бага эмчийг энэ оны 7 дугаар сарын I-нээс эхлэн улсын мал эмнэлгийн албанд шилжүүлж, тухайн бригадын хэмжээнд улсын төлөвлөгөөт эмчлэн сэргийлэх арга хэмжээг эрхлэн гүйцэтгэх, мал сүргийг эмчлэн эрүүлжүүлэх ажлыг гарцан хийх, мал эмнэлгийн албаны дүрмийн биелэлтэд хяналт тавих үүрэгтэйгээр ажиллуулсугай;

б/системдээ байгаа малын эмч нарын орон тоонд багтаан энэ оны 4 дүгээр сарын I-нээс эхлэн яамандаа мал эмнэлгийн тасаг байгуулан, мэргэжлийн талаар БНМАУ-ын мал эмнэлгийн албаны удирдлага, хяналтын дор ажиллуулагыг Худалдаа, бэлтгэлийн яам /н. ДОРЖГОТОВ/, Хөнгөн ба хүнсний үйлдвэрийн яам /н. ДАМЦИН/, Гадаад худалдааны яам /н. ОЧИР/-д даалгасугай;

в/Улаанбаатар, Дархан хотод мал эмнэлгийн газар, Эрдэнэт хотод мал эмнэлгийн тасаг байгуулан, өөрийн дэвсгэр нутагт байгаа албан байгууллага, үйлдвэр, аж ахуйн газрын болон амьтан малд мал эмнэлгийн үйлчилгээ хийлгэх байхыг Улаанбаатар, Дархан, Эрдэнэт хотын гүйцэтгэх захиргаанд даалгасугай;

г/мал эмнэлгийн албаны дүрэм, зааврын биелэлт, урьдчилан сэргийлэх, эмчлэн эрүүлжүүлэх ажлын төлөвлөлт, санхүүжилт, эмч, мэргэжилтний ажлын хариуцлага, мэдлэг мэргэжлийг дээшлүүлэхэд тавих хяналтыг сайжруулах зорилгоор Хөдөө аж ахуйн яамны мал эмнэлгийн газрыг мал эмнэлгийг удирдах ерөнхий газар

болгон, тус газарт аймаг, хот харуусан улсын байцаагч-их эмч нарыг ажиллуулахаар тогтоосугай.

4. Мал сүргийг дуст, креолинаар эмчлэх ажлыг энэ оноос эхлэн эмчлэн сэргийлэх төлөвлөгөөт арга хэмжээний зардлаас санхүүжүүлж байсугай.

5. Мал эмнэлгийн байгууллагуудын үндсэн хөрөнгө, төсөв зардал, автомашины тоо өсөж байгаагай холбогдуулан, аймгийн мал эмнэлгийн газарт тооцооны нягтлан бодогч, механикчийн орон тоо тус бүр I-ийг энэ оны 2 дугаар сараас эхлэн бий болгосугай.

6. Хөдөө аж ахуйн яам, Хөдөө аж ахуйн нэгдлийн холбооны дээд зөвлөл /н.РИНЧИН/-д даалгах нь:

а/малын эмч, мэргэжилтний улс төр, онолын мэдлэг мэргэжлийг дээшлүүлэх, ажлын харууцлагыг сайжруулах тодорхой ажил зохиохын хамт малын халдварт болон халдваргүй өвчний лабораторийн онош зүй, мал эмнэлгийн магадлан шинжилгээ, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн асуудлаар нарийн мэргэжлийн эмч бэлтгэх зорилгоор 1977-1980 онд жил бүр малын их эмч 20 хүнийг гадаадад явуулан курст суралцуулсугай;

б/төлийг элдэв өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эмчлэхэд шаардагдах ходоодны шүүс, сүүн исгэлэнгийн өсгөвөр, био идэвхжүүлэгч зэрэг бэлдмэлийг аймгийн мал эмнэлгийн бактери-шинжилгээний лабораторид энэ оноос эхлэн үйлдвэрлэх арга хэмжээ авсугай;

в/хөдөө аж ахуйн нэгдэл, сангийн аж ахуйн эмчилгээ-төхөөллийн нэгийг 1977-1980 онд багтаан бага эмчтэй болгож, цалинг тухайн нэгдэл, сангийн аж ахуйгаас олгож байсугай;

г/улсын мал эмнэлгийн тэргүүний ажилтан нарын дөрөвдүгээр зөвлөлтөөнийг 1978 оны II хагаст багтаан хийлгэж, энэ тогтоолын 2 дугаар зүйлд дэвшүүлсэн зорилгыг хэрхэн биелүүлж байгаа явц болон цаашид хэрэгжүүлэхэд мал эмнэлгийн мэргэжил-

тэн нарын үүрэг зорилгын тухай асуудал хэлэлцүүлсүгэй.

7. Улсын материал-техникийн хангамжийн хороо /н.РИНЧИН-ПИЛЭЭ/, Хөдөө аж ахуйн яам /н.РИНЧИН/-д даалгах нь:

а/мал эмнэлгийн тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, эм, биобэлдмэлийн хадгалалт, зарцуулалт болон захиалга, тээвэрлэлтэд тавих хяналтыг сайжруулсугай;

б/мал бүхий албан байгууллага, үйлдвэр, аж ахуйн газар, иргэдийн хэрэгцээнд зориулан Улаанбаатар, Дархан, Эрдэнэт хот, аймгийн төвд энэ оноос эхлэн малын эм шинэглэн худалдах арга хэмжээ авсугай;

в/мал эмнэлгийн лаборатори, ариун цэврийн станц, сум дундын оношлох кабинетын хэрэгцээт ховор эм, реактив, оношилгооны зүйлийг Мал эмнэлэг-арин цэврийн улсын төв лабораторид нэгдсэн журмаар олгож байсугай.

8. Бүх төрлийн өвчнөөр мал хоргодох явдлыг тухайн онд өмнөх таван жилийн дунджаас 10-15 хувиар бууруулсан бол нэг сарын цалин, 15-аас дээш хувиар бууруулсан бол хоёр сарын цалинтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн шагналыг энэ оноос эхлэн жилийн эцэст малын эмч, санитарч нарт тэдгээрийн амиллах байгаа хөдөө аж ахуйн нэгдэл, сангийн аж ахуйгаас жил бүр олгож байсугай.

9. Хөдөө аж ахуйн яамны захиалгын дагуу өөрийн орны эмийн ургамлыг шинэглэн малын халдваргүй өвчнийг ангиах эм үйлдвэрлэх, мал эмнэлгийн багаж төхөөрөмжийн засвар хийж байхыг Эрүүлхийг хамгаалах яам /н.НЯМ-ОСОР/-д даалгасугай.

10. Мал, амьтан, тэдгээрээс гаралтай бүтээгдэхүүнийг гадаадад гаргах, гадаадаас худалдан авах гэрээ, контракт байгуулах, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүн боловсруулах үйлдвэрийн байршилг тогтоох, зураг төсөл зохиох, түүнийг амилгалгад оруулахдаа мал эмнэлэг-арин цэвэр, эрүүл ахуйн шаардлагын талаар Хөдөө

аз ахуйн яамны санал авч байхыг холбогдох яамны сайд, тусгай газрын дарга нарт даалгасугай:

11. Мал, мах, түүхий эд, хөдөө аз ахуйн бүтээгдэхүүн тээвэрлэхэд мал эмнэлэг-ариун цэврийн шаардлагыг хангах зорилгоор вагон ариутгалын станц байгуулах асуудлыг 1978 онд боловсруулж шийдвэрлүүлэхийг Улаанбаатарын төмөр замн хэрэг эрхлэх газар /н.ЦЭРЭННОРОВ/, Хөдөө аз ахуйн яам /н.РИНЧИН/-д даалгасугай.

12. Гадаадын дээд сургуульд 1977-1980 онд жил бүр зохиж тооны оюутан явуулж, мал эмнэлгийн ухааны нарийн мэргэжлээр сургах арга хэмжээ авахыг Улсын дээд, тусгай дунд, техник-мэргэжлийн боловсролын хороо /н.ЦЭВЭГМИЦ/, Хөдөө аз ахуйн яам /н.РИНЧИН/-д даалгасугай.

13. Аймгийн намын хороо, гүйцэтгэх захиргаанд даалгах нь:

а/мал эмнэлгийн байгууллагуудын үйлдвэрлэлийн ажлын нэгдсэн тайланг жил бүр хэлэлцэж, тэдний ажлыг мал сургийн эрүүлжилт, мал аз ахуйн нөхөн үйлдвэрлэлийн чанарын үзүүлэлт, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөөний биелэлттэй нягт холбоон дүгнэж байсугай;

б/аймгийн малын эмч, зоотехникч нарын туршлагыг солилцуулах, ажлын арга барилыг сайжруулах, эмчлэн сэргийлэх арга хэмжээний үр дүнг дээшлүүлэх зэрэг асуудлаар жил бүр үйлдвэрлэлийн зөвлөлтөөн хийлгэж байсугай;

в/малын халдварт, паразиттах өвчний оношийг лабораторийн шинжилгээгээр батлан тогтоож байхаас гадна эмчилгээ-тэжээлийн цэргтэй газарт энэ оноос эхлэн халдваргүй өвчнөөр үхсэн малын явцыг эмчилгээ-тэжээлийн цэргээс олгож байх журам тогтоосугай.

14. Сумын намын үүр /хороо/, гүйцэтгэх захиргаа, хөдөө аз ахуйн нэгдлийн зөвлөл, сангийн аз ахуйн захиргаанд даалгах нь:

а/сумын хэмжээгээр мал сүргийг элдэв өвчнөөс эрүүлжүүлэх талаар жил бүр тодорхой төлөвлөгөөтэй ажиллахын хамт мал эмнэлгийн салбарын ажлын тайланг хөдөлмөрчдийн хурлаар, тасгийн ажлын тайланг сумын намын үүр /хороо/, гүйцэтгэх захиргааны хурлаар хэлэлцэн дүгнэж байсугай;

б/мал эмнэлгийн эмчлэн сэргийлэх төлөвлөгөөт ажлыг эмч, мэргэжилтэн, идэвхтний бүрэлдэхүүнтэй групп зохион байгуулан богино хугацаанд чанартай явуулж, гүйцэтгэлийг цаг тухайд нь дүгнэж байсугай;

в/мал угаах суурин онгоц, мал нядлах газар, малын үзлэг шинжилгээний хашаа, сэг устгах төхөөрөмжийг батлагдсан зураг төслийн дагуу хөдөө аж ахуйн нэгдэл, сангийн аж ахуйн хөрөнгөөр 1977-1980 онд багтаан барьж байгуулах арга хэмжээ авсугай;

г/малыг элдэв өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрүүлжүүлэх арга хэмжээнд дэвсгэр нутагтаа байгаа мал бүхий албан байгууллага, үйлдвэр, аж ахуйн газрын бүх малыг хамруула, ажиллах хүч, уналга, хашаа байр, бусад хэрэгслээр хангуулж байсугай;

д/эмчилгээ-тэжээлийн цэгийн эмч, ажилчдын ажлын хариуцлага, ам хэрэгслийн бүртгэл тооцоо, эмчилгээний ажлын чанарыг сайжруулах, халдваргүй өвчнөөр үхсэн малын арьс, шир бусад зүйлийг ашиглах тодорхой арга хэмжээг энэ онд багтаан авсугай;

е/малд тарга хүч авахуулах, ангилалт, заазлалт хийх, малын арчилгаа, маллагааны технологийг мөрдүүлэх, бэлчээр, ус, байрны ариун цэвэр, эрүүл ахуйн нөхцөлийг сайжруулах, малын хээл хаялт, сувайралттай тэмцэх, эмчилгээ-тэжээлийн цэгийн хүчин чадалыг бүрэн ашиглах зэрэг мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн ажлыг гүйцэтгэхэд малын эмч, зоотехникч нарыг нэгдсэн төлөвлөгөөтэй ажиллуулж байсугай;

и/хөдөө аж ахуйн нэгдлийн мал аж ахуйн бригадад ажил-
лаж байгаа малын эмч нарт тухайн нэгдлээс үнэ төлбөргүй унал-
га хэрэглүүлж байхын хамт орон сууц, түүшээр хангаж байсу-
гай.

МАХН-ийн Төв Хорооны нэгдүгээр
нарийн бичгийн дарга

БНМАУ-ийн Сайд нарийн
Зөвлөлийн дарга

/Ю. ЦЭДЭНБАЛ/

/Д. БАТМӨНХ/